

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Doorkiesnummer

Behandeld door
E. Leppink

Datum
25 juni 2019

Onderwerp

Reactie op concept Strategisch Beleidsplan Twence 2020-2023

Geachte raadsleden,

Volgens de afspraak in de kadernota "Governance verbonden partijen" informeren wij u over het concept strategisch beleidsplan Twence 2020-2023, dat op 12 december 2019 in de algemene vergadering van aandeelhouders Twence wordt vastgesteld. Tot uiterlijk 1 oktober 2019 hebben wij de gelegenheid gekregen om onze reactie hierop aan de directie van Twence te geven. Graag informeren wij u over onze bevindingen over het strategisch beleidsplan en geven uw fractie, indien daar behoefte aan is, de gelegenheid om uiterlijk tot 13 september 2019 schriftelijk aan ons te reageren dan kunnen wij dit nog meenemen in onze brief aan Twence.

Toelichting door Twence

Twence heeft aangeboden om in de gemeenteraad een toelichting te geven op het concept strategisch beleidsplan. In overleg met de griffie hebben wij uw raadspresidium voorgesteld hiertoe een politiek beraad te beleggen op 10 september 2019. Dit geeft u de gelegenheid om uw bevindingen naar aanleiding van dit politiek beraad te betrekken bij uw eventuele reactie op het standpunt van het college.

Korte samenvatting van het concept strategisch beleidsplan Twence 2020-2023

Het concept strategisch beleidsplan Twence 2020-2023 is een actualisatie van het huidige strategische beleidsplan 2016-2019. Centraal staat nog steeds de doorontwikkeling van Twence naar een duurzaam grondstoffen- en energiebedrijf.

In het nieuwe plan wordt rekening gehouden met de uitkomsten van het onderzoek naar de aandeelhoudersstrategie dat in 2017 heeft plaatsgevonden. De aandeelhoudersvergadering heeft in december 2017 met een meerderheid van stemmen besloten dat Twence zich verder dient te ontwikkelen als Euregionaal duurzaamheidsbedrijf in overheidshanden. De in de algemene vergadering vastgestelde kaders en uitgangspunten voor Twence als 'duurzaamheidsbevorderaar' zijn geïntegreerd in dit Strategisch beleidsplan.

Twence heeft een analyse uitgevoerd van de externe en interne omgeving. De belangrijkste conclusies hieruit zijn:

1. We staan aan het begin van de transitie naar een samenleving die in 2050 nagenoeg volledig wordt voorzien van duurzame energie, waarin spaarzaam wordt omgegaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk worden hergebruikt.
2. De vereiste transitie vraagt een forse inspanning en een actieve houding van overheden, bedrijven, kennisinstellingen, consumenten en burgers. Deze enorme opgave kan alleen gerealiseerd worden als zowel lokale als grootschalige initiatieven worden uitgevoerd en op korte termijn concrete stappen worden gezet.
3. Zeer actueel is de overheidsdoelstelling dat industrie en huishoudens het gebruik van aardgas op korte termijn drastisch moeten beperken. Enkele grote bedrijven in onze regio hebben de opdracht gekregen om vóór 2022 van aardgas over te stappen op een duurzame energiebron. De Nederlandse gemeenten moeten vóór 2021 een warmteplan opstellen voor de wijken die vóór 2030 aardgasvrij moeten zijn.

4. Doordat Europa beperkt over primaire grondstoffen beschikt, groeit de markt voor secundaire grondstoffen die in de afval- en materialenkringloop worden teruggewonnen.
5. Door de economische groei neemt de productie van afval in Nederland toe. Ook in de ons omringende landen is dit de trend. Gecombineerd met de aangescherpte verwerkingsdoelstellingen en de striktere kwaliteitseisen, is de verwachting dat er de komende decennia in de West-Europese markt meer brandbaar restafval beschikbaar is dan er verwerkingscapaciteit is.

Voor de periode 2020-2023 staan wat Twence betreft de volgende strategische lijnen centraal:

1. Een actieve en substantiële bijdrage leveren aan de duurzame regionale energievoorziening
2. Meer waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa produceren om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten

Het optimaal in stand houden en benutten van de bestaande afvalverwerkingsinstallaties wordt als randvoorwaarde gezien.

Twence geeft aan in belangrijke mate bij te dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van zijn aandeelhouders. Via Twence kunnen zij activiteiten uitvoeren met een maatschappelijke meerwaarde, die mogelijk in onvoldoende mate door de markt worden opgepakt. Daarnaast biedt Twence:

- Verantwoorde verwerking van huishoudelijke afvalstromen
- Jaarlijkse evenwichtige dividenduitkering
- Bijdrage aan behoud en groei van de regionale economie en werkgelegenheid.

Met de uitvoering van de voorgestelde strategie richt Twence zich op het realiseren van de duurzame en circulaire samenleving van de toekomst. Dit stelt volgens Twence de continuïteit van de onderneming zeker.

In de beleidsperiode 2020-2023 spelen er een aantal specifieke aandeelhoudersvraagstukken:

- Twence en de aandeelhouders zullen in overleg bepalen hoe de verlenging van de leverings- en verwerkingsovereenkomst voor afval (die per 1 juli 2022 afloopt) het beste ingevuld kan worden.
- Het huidige tarieven- en dividendbeleid loopt van 2018-2022. In overleg zal het beleid voor de periode na 2022 worden opgesteld.
- Toetreding van nieuwe aandeelhouders, met focus op het Euregiogebied. Daarbij geeft Twence aan te verwachten dat Münster in de periode 2020-2023 zal toetreden als aandeelhouder. Om de strategie te realiseren wordt sterk de nadruk gelegd op regionale (incl. Euregio) en lokale samenwerking.

De achtergrond van deze ontwikkelingen komen terug in onze reactie op het concept strategisch beleidsplan (zie hierna). Voor nieuwe initiatieven wordt een businesscase opgesteld waarbij de belangrijkste gevoeligheden in beeld worden gebracht. De directie en raad van commissarissen beoordelen het initiatief op bedrijfseconomische aspecten en risico's.

Onze reactie op het concept strategisch beleidsplan Twence 2020-2023

Hierbij geven wij onze reactie op het concept strategisch beleidsplan, onderverdeeld naar de volgende onderwerpen:

1. Strategische doelstelling;

Als belangrijkste doelstellingen van het concept strategisch beleidsplan worden genoemd het leveren van een actieve en substantiële bijdrage aan de duurzame regionale energievoorziening en het produceren van meer waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa, om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten. Dit betekent dat Twence als kerntaak heeft de productie van grondstoffen en (duurzame) energie. Wij wijzen deze strategische doelstelling af en zijn van mening dat de kerntaak van Twence niet de productie van grondstoffen en (duurzame) energie moet zijn, maar een duurzame verwerking van afval en recycling daarvan (Cradle to Cradle, afval is grondstof). De productie van (duurzame) energie is ondergeschikt aan (duurzame) afvalverwerking en recycling en daardoor geen kerntaak.

2. Publiek belang en aandeelhouderschap;

Twence draagt bij aan de maatschappelijke, economische en duurzame ontwikkeling van de regio Twente. Een sterke en duurzame regio is zeker een breed gedragen maatschappelijk

belang. De kernvraag is echter of gemeentes via een 'eigen' onderneming significante commerciële activiteiten moet ontwikkelen die gericht zijn op het leveren van diensten aan ondernemingen en aan de agrarische sector. Wij beantwoorden deze vraag ontkennend. Waar het bij de oprichting van Twence vooral ging om de verwerking van restafval in een kapitaalintensieve installatie, gaat het nu veel meer om een duurzame verwerking van huishoudelijk afval. Een duurzame verwerking (circulaire economie) waar private partijen ook steeds meer een belang in zien. Wij zien hierin geen publiek taak en vinden publiek aandeelhouderschap als zodanig niet langer passend.

Op basis van het concept-Strategisch Beleidsplan zal de toegevoegde waarde van de gemeentelijke aandeelhouders voor Twence steeds minder worden. De markt voor afvalverwerking is in toenemende mate afhankelijk van internationale ontwikkelingen, reguleringen en beslissingen van private partijen. Twence wil zich meer gaan toeleggen op de productie van grondstoffen en (duurzame) energie, de laatste jaren voornamelijk met afval van buiten de regio. Bemoeienis van de lokale overheid via het aandeelhouderschap is niet perse noodzakelijk om ervan verzekerd te zijn dat het publieke belang wordt gediend. In principe willen wij als gemeente alleen regie houden op ons afvalbeleid en verder geen bemoeienis hebben met de uitvoering, zeker niet als de markt daartoe in staat is.

Overigens vragen wij ons af in hoeverre de uitgangspunten van het concept strategische beleidsplan, met daar waar het gaat om de regionale duurzaamheidsambities van Twence, ook voor Stadt Munster aantrekkelijk zijn.

3. Investerings/businesscase

Wij begrijpen goed dat een onderneming moet investeren om continuïteit te kunnen waarborgen, maar dit moet wel verantwoord gebeuren. Met verantwoord bedoelen wij passend bij de kerntaak van de onderneming en met zekerheid over een minimaal te behalen rendement, gebaseerd op reële aannames. Wij benadrukken derhalve het belang van goede businesscases.

Verder constateren wij dat de invloed van de aandeelhouders op investeringsbeslissingen vrij beperkt is. Gelet op de omvang van de investeringen, de hiermee gepaard gaande risico's, de ontwikkelingen in de markt en het feit dat de aandeelhouders van Twence, met de wens van Almelo en Oldenzaal om uit te treden, niet langer een eensluidende aandeelhoudersstrategie nastreven, achten wij nauwere betrokkenheid van aandeelhouders bij investeringsbeslissingen wenselijk. In ieder geval zouden de criteria voor investeringsbeslissingen, ten aanzien van rendement, risico's en duurzaamheidsprestaties, explicieter omschreven moeten worden. De aandeelhouders moeten de mogelijkheid hebben deze criteria periodiek te (her)bevestigen en in de gelegenheid worden gesteld om bij voorkeur vooraf, doch in ieder geval achteraf, te beoordelen in hoeverre projecten aan de gestelde criteria voldoen.

4. Continuïteit van de onderneming;

Het bedrijfseconomische perspectief dat wordt gepresenteerd is positief. Maar de wijze waarop dat bereikt wordt kent mogelijk meer risico's dan de huidige exploitatie van Twence. Veel zal afhangen van lange termijn afspraken, de energiemarkt en het effect van nieuwe technologie of bedrijfsprocessen die worden geïntroduceerd. De afhankelijkheid van (duurzaamheids-)subsidies wordt eerder groter dan kleiner. Bovendien zien wij een risico in de verdere diversificatie van bedrijfsactiviteiten. Naast het risico dat dit ten koste gaat van de focus op de kerntaken van Twence, zullen als gevolg van de voorgenomen investeringen in duurzaamheid de bedrijfseconomische parameters van de onderneming veranderen en ontstaan er mogelijk nieuwe risico's voor de continuïteit en de winstgevendheid van de onderneming. Hier komt bij dat de onderneming, rekening houdend met de complexiteit van de volledig commerciële en internationale markt waarin zij opereert, vanuit gemeenten steeds moeilijker aan te sturen valt. Omdat wij de activiteiten van Twence niet zien als publieke taak, vinden wij een toename van het risicoprofiel, met meer markt gerelateerde risico's, niet wenselijk.

5. Regionale duurzaamheidsbevorderaar

Twence wil een actieve en substantiële bijdrage leveren aan de duurzame regionale energievoorziening. Op basis van afspraken met het rijk mag 54% van de energie die door Twence wordt geproduceerd uit de verbranding van restafval, als duurzaam worden

aangemerkt. De vraag is hoe lang een dergelijk afspraak nog stand kan houden gezien de doelen voor CO2-reductie. De afvalverwerking c.q. productie van energie door Twence door middel van afvalverbranding draagt niet bij aan de CO2-reductie (evenals de 46% die niet als duurzame energie mag worden bestempeld). Almelo heeft voor het jaar 2020 de inkoop van energie Europees aanbesteed. Dit betreft wel gegarandeerd duurzaam opgewekte energie. Wij adviseren de directie van Twence in het strategisch beleidsplan meer inzicht te geven in de daadwerkelijk gerealiseerde en in de toekomst te realiseren energieproductie, onderverdeeld naar energieproductie uit afvalverwerking en daadwerkelijk duurzame energieproductie (Zon, wind, bio).

Qua energietransitie, en dan hebben we het over de omschakeling van het gebruik van fossiele brandstoffen naar gebruik van energie uit gegarandeerd duurzame bron, kunnen wij niet inschatten wat de bijdrage van Twence aan de RES-T zal zijn. Twence blijft structureel op grootschalige wijze energie produceren uit de verwerking/verbranding van afval. Om dit te verankeren moet Twence zich er van verzekeren de afvalstromen van de deelnemende gemeenten vast te houden, ook na afloop van de huidige leveringscontacten in 2022. Of afval uit andere landen hier naar toe halen. Het aandeel daadwerkelijk duurzaam opgewekte energie door Twence (elektra en warmte) zal naar verwachting blijven groeien, doch is en blijft een ondergeschikt deel van de totale energieproductie in Twente. De kansen van mogelijke restwarmtenetten met restwarmte van Twence als input, zal verder onderzocht moeten worden. Dit wordt meegenomen in de RES-T en daarom kunnen wij hier nu nog geen uitspraak over doen. Voor Almelo geldt evenwel dat publiek aandeelhouderschap van Twence hiervoor geen vereiste is.

6. Verlenging afvalcontracten

Twence en de aandeelhouders zullen in overleg bepalen hoe de verlenging van de leverings- en verwerkingsovereenkomst voor afval (die per 1 juli 2022 afloopt) het beste ingevuld kan worden. Hiertoe zal een werkgroep worden opgericht. Wij zijn van mening dat in het kader van de opdracht aan deze werkgroep expliciet het onderzoeken van eventueel Europees aanbesteden van afvalverwerking als referentiekader moet worden meegegeven.

In onze brief aan de directie van Twence hebben wij gevraagd onze zienswijze te betrekken bij de voorbereiding van de geplande besluitvorming in de algemene vergadering van 12 december 2019.

Een afschrift van de brief is verzonden aan de Raad van Commissarissen van Twence en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

F.W. van Ardenne

A.J. Gerritsen